

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. III. De Jurejurando Judiciali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

Causa Furejurando ex consensu utriusque partis
 --- *decisa, nec perjurij pretextu retractari potest, nisi specialiter hoc Lege excipiatur: colligitur etiam ex l. non erit 5. §. dato 2. ff. h. t. Rationem dat Haun. l. cit. quia conventionone hoc actum est, ut si alter audeat jurare, sit delatori acquiescendum Juramento. ergo si non excipit causam, quo detegeretur perjurium, tota conditio sufficienter impletur per præstitum Juramentum: & ille, qui jurat, non alio sensu, vel lege recipit delationem Juramenti, quam quia vel impostum securus esse à molestia litis.*

Dixi **I.** *regulariter*; nam **I.** excipitur, quando ita conventum est, ut contra Juramentum, ab una parte præstitum, ad-

mittatur pars altera ad jurandum contrarium; tunc enim censetur retractatum prius Juramentum per posterius, quodcumque horum perjurium fuerit. **2.** in causa legari, vel Fideicommissi ex Testamento præstandi; tunc enim detecto perjurio, retractatur Juramentum *l. fin. C. de reb. credit.* ubi jurans sibi legatum aliquid esse, si postea ex tabulis appareat nihil legatum esse, ex Juramento suo lucrum non habere deciditur, sed quod accepit, repetitur. **3.** si suprema potestas in pœnam perjurij vellet ejusmodi Juramentum rescindere, & pejerantem condemnare, quod utique potest, cum ipsius sit crimina non relinquere impunita.

§. III.

De Furejurando Judiciali.

SUMMARIUM.

24. Quid sit Juramentum Judicialiale?

25. Quis illud deferre possit?

26. 27. 28. 29. An reo Actor, qui nihil probavit?

30. Cui deferri possit?

31. Exceptiones.

32. 33. In quibus causis possit deferri?

34. Quid requiratur, ut legitime deferatur?

35. 36. Effectus delati, & præstiti?

37. 38. 39. Semel delatum, & acceptatum à deferente revocari non potest.

24 **Q**uæritur **I.** quid sit Juramentum Judicialiale, & quomodo à Voluntario differat?
I. Juramentum Judicialiale est, quod approbante Judice, pars parti in Judicio desert ea lege, ut si jurare ausit, absque ulteriori processu victoriam obtineat. Ita quoad rem omnes, Judicialiale dicitur tum à loco, in quo deferretur, tum à Judice, qui delatum approbat, & eum, cui delatum est, vel solvere, vel jurare cogit *l. Jusjurandum 34. §. ait Prætor 6. ff. h. tit.*

Differt à Juramento Voluntario supra descripto. **1.** quia Juramentum voluntarium desert pars parti extra Judicium; Judicialiale in ipso Judicio. **2.** pars, cui delatum est Juramentum voluntarium, non cogitur illud subire, sed recusare id potest, si malit per viam Juris procedere, & in Judicio litigare; at cui delatum est Juramentum Judicialiale, illud subire cogitur, aut si malit, referre id deferenti debet, ut *n. 30. dicam.* **3.** Juramentum voluntarium ex sola utriusque partis libera voluntate pendet; in Judiciali authoritas Judicis intervenire debet, qui, si justum illud esse perspexerit, aliquando illud etiam jubere potest.

25 **Q**uæritur **2.** quis deferre Juramentum Judicialiale possit? **II.** deferre illud potest ferè omnis ille, qui Voluntarium Juramentum deferre potest: nec Actor duntaxat reo, sed etiam Actor Reus, ut colligitur ex *l. generaliter 12. princ. §. omne igitur C. de reb. credit.*

Controversia inter DD. est, an Actor, si nihil omnino probaverit, deferre reo Juramentum Judicialiale possit cum effectu, ut hic teneatur delatum præstare, vel referre, aut solvere? Affirmant Jason in *l. manifesta 38. ff. h. tit. n. 3. Fachin. l. 1. contr. c. 19. Wesenbec. ff. hic n. 9. Zoef. ibid. n. 35. Gilcken in l. in bona 3. C. de reb. credit. num. 7. Vinn. l. 1. select. quest. c. 42. Engl. hic n. 16.* Probant **I.** ex *l. manifesta cit.* ubi generaliter sine distinctione dicitur, *manifesta turpitudinis, & confessionis esse nolle nec jurare, nec Jusjurandum referre.* **2.** ex *l. tutor 35. princ. ff. eod.* ubi dicitur *Tutorem pupilli, omnibus probationibus aliis deficientibus, Jusjurandum deferentem audiendum esse.* **3.** ex *l. generaliter 12. C. de reb. credit.* ubi habetur juramentum reo non tantum circa finem causæ, sed etiam *in principio litis*, adeoque antequam aliquid probatum sit, deferri posse. **4.** à pari; nam actor ante omnem probationem libellum, & articulos positionales porrigere potest Judici, & reus ipso interrogante ad illos, antequam quidquam probatum sit, respondere cogitur. Igitur non est ratio, cur non etiam ante omnem probationem deferre eidem Juramentum possit. **5.** In hoc casu is, cui Juramentum deferretur, constituitur Judex, & testis in propria causa; igitur non est, quod conqueri possit, sibi delatum Juramentum esse, antequam à delatore aliquid probatum esset; quia potius per hoc accepit beneficium.

Z z 2

Nega-

26 Negativam defendunt Bartol. in l. 3. C. de reb. credit. Ripa in l. 31. ff. b. tit. Abb. in c. fin. S. sanè n. 1. eod. Menoch. l. 1. de presumpt. q. 81. n. 2. Mascard. vol. 2. de prob. concl. 958. n. 7. & alij plures. Moventur 1. quòd actore non probante, reus sit absolvendus, etsi nihil præstiterit, i. e. nihil probaverit, non juraverit c. fin. cit. S. sanè, & l. qui accusare 4. C. de edend. 2. Actore plenè probante suam intentionem, reus ita condemnatur, ut illum ad jurandum provocare non possit c. sicut 2. de probat. ergo eodem actore nihil probante absolvi debet reus, neque cogi ad jurandum poterit; nam actor, & reus non debent ad imparia judicari l. fin. C. de fruct. & lit. expens. 3. Non sunt petendæ probationes ex domo rei l. qui accusare cit. & l. nimis grave 7. C. de testib. & actor, qui ad Judicium accedit, debet proprijs probationibus reum convincere, quale non est juramentum delatum reo: quod egregiè confirmat Justinianus Imp. dum l. si quis 11. princ. ff. de reb. credit. satis absurdum est, inquit, --- cum aliam probationem quis desperaverit, tunc denuo ad religionem (Juramenti) convolare.

27 Conciliari utraque sententia mediâ distinctione potest, quâ utuntur Haun. tom. 5. de J. & J. tr. 4. à n. 987. Wiest, hic n. 26. & novissimè Clariss. P. Schmier Process. Judic. c. 11. n. 132. & seqq. Vel enim actor probationibus destitutus est, ita, ut neque præsumptionem pro se aliquam habeat, vel etsi probationem propriè dictam, i. e. ex testimonij, vel instrumentis desumptam nullam adducat, præsumptione tamen aliqua non levi juvatur. Si primum, deferri reo Juramentum ab actore nequit, sed absolvi debet à Judice; si secundum, compelli ad jurandum, vel Juramentum referendum potest. Utrumque satis efficaciter viderur probari ex c. fin. S. sanè cit. ibi: Sanè si Actor omnino in probatione defecerit, reus debet (etsi nihil præstiterit) obtinere; præsumptione verò faciente pro illo, reo deferri potest, ad ostendendam suam innocentiam Juramentum, nisi Judex (inspectis personarum, & causæ circumstantijs) illud actori videat deferendum. Ecce! quando non adest saltem præsumptio, ne Judici quidem permittitur deferre Juramentum reo, sed jubetur pro reo pronuntiare, ergo pariter sine ejusmodi præsumptione non potest Juramentum ab Actore delatum parti approbare auctoritate sua. Ratio est, quia Juramentum nec à parte deferri potest, nec à Judice approbari, quando deest necessarius Juramenti comes, Judicium, sive rationalis causa jurandi. Hic autem deest, quando actor nec probationem aliquam fecit, nec præsumptione juvatur. Certè si tali casu liceret Juramentum deferre reo, nemo satis defenderetur adversus injustas hominum improborum impetitiones; quia utrunque probationibus destituti forent, juramentum de-

ferre possent, & sic ad jurandum compellere eos, quos nequitia suâ vellent esse oppressos.

Neque dicas 1. causam rationabilem¹⁸ jurandi esse ipsam probandi necessitatem, & veritatis manifestationem; nam ubi Actor ad Judicium temere provocavit, nulla se probandi necessitate tueri potest: ita autem provocasse non absque ratione præsumitur, qui nec probationem aliquam, nec præsumptionem pro se potest adducere. Non dicas 2. hoc modo saepe jus suum non obtenturos, qui vel maximè illud habent, cum non raro contingat, ut pecuniæ dentur mutua; nec Apochâ petita, nec testibus ad actum adhibitis; proin si mutuarius neget sibi mutui nomine datum aliquid, nisi juramentum deferre mutuans ei possit, jure suo innocens cadet. Respondeo enim, hoc casu sibi imputare mutuam debere, quòd cautelas Juris in mutuo dando non adhibuerit. Accedit, quia si Juramentum deferre Actor reo possit, etsi pro se præsumptionem nullam haberet, sapissimè contingeret, ut qui nec jure, nec probatione munitus est, fingeret se mutuas dedisse pecunias. Non dicas 3. reum delatione Juramenti non gravari, quippe qui Juramentum sibi delatum vel præstare potest, si velit, vel referre; dico enim sufficienter gravari, quòd absque causa jurare, & jurando onus probandi debeat in se suscipere: & etsi referre Juramentum possit, hoc tamen tutum non semper est; quia is, qui litem temere eidem intentare non reformidavit, etiam non horrebit pejerare.

Argumenta primæ sententiæ potius¹⁹ confirmant nostram. Ad 1. l. manifesta cit. intelligenda est de eo tantum, qui recusat præstare Juramentum sibi delatum casu, quo adversus ipsum probatio, vel præsumptio militat; nam hac seclusa nolle jurare, vel Juramentum referre nec turpitudinis, nec confessionis est, cum istud faciens utatur Jure suo. Ad 2. l. tutor cit. dicitur audiendus Tutor pupilli, omnibus alijs probationibus deficientibus; quia pro eo, quòd ex officio publico negotia pupilli curet, præsumptio non modica stat, præsertim cum causa pupilli sit favorabilis. Ad 3. licet probatio in exordio litis cesset, adest tamen potest præsumptio, quæ ad deferendum Juramentum Judiciale sufficiat. Ad 4. negatur paritas; nam respondendo ad articulos positionales causa in Judicio controversa non deciditur, sicut tamen vim litem finiendi habet Juramentum in Judicio delatum parti. Ad 5. patet responsio ex n. præc. Non dicas 3.

Quæritur 3. cui deferri possit Juramentum Judiciale? R. ferè omni, qui potest deferre, quique vel est dominus rei controversæ, vel loco domini. Is autem, cui delatum est, jurare cogitur, nisi justam cau-

fam recusandi alleget, ac probet, cur jurare non debeat, vel nisi Juramentum sibi delatum deferenti alteri parti, seu Adversario suo referre velit *c. fin. h. tit. & l. generaliter 12. junct. Gloss. V. vel referatur C. de reb. credit.* Neque obstat, quod Juramentum etiam Judiciale voluntarium simpliciter sit, & pars in partem potestatem non habeat cogendi, ut deferendo Juramentum jurare debeat; nam approbatione Judicis quodammodo necessarium fit, ut alternativè aut jurare cogatur is, cui delatum est, vel deferenti Juramentum illud referre. Si referat, is, cui relatum est, necessariò præstare id debet, nisi causa justa eundem excuset *l. jusjurandum 34. §. datur 7. ff. h. tit.* ubi ratio indicatur, quia sc. non debet displicere conditio Jurjurandi ei, qui detulit illud prior. Hinc iterum discrimen est inter Juramentum Voluntarium, & Judiciale; nam Voluntarium absque omni causa recusari potest, & si referatur, is, cui refertur, non obligatur jurare; Judiciale autem non ita liberum est, ut vidimus. Quodsi is, cui delatum est hoc Juramentum, nec juret, nec referat, sed simpliciter recuset Juramentum, idque sine justa causa, si reus sit, condemnatur tanquam convictus ad satisfaciendum petitioni actoris; si Actor, repellitur à limine Judicij *l. jusjurandum cit. §. fin.*

31 Dixi sine justa causa; nam plures sunt Exceptiones, ob quas reus delatum sibi Juramentum Judiciale simpliciter recusare potest, ut videre est apud Henr. Canif. in *c. fin. h. tit. n. 3.* Laym. *ibid. n. 3.* Gonzal. *n. 2.* Haun. *tr. 4. cit. à n. 980.* Vall. *hic §. 5. n. 4.* Pirh. *n. 88.* Engl. *à n. 22.* König *n. 68.* Sannig *c. 5. n. 2.* Et 1. quidem, si is, qui desert hoc Juramentum, nolit jurare de calumnia ad petitionem actoris *l. jusjurandum 34. §. qui jusjurandum 4. ff. h. tit.* ubi statuitur, tum tandem præstandum Juramentum delatum, cum deferens Juramentum de calumnia à se petitum præstiterit. 2. Si deferenti vel ob fori incompetentiam, vel alia ex causa actio non comperat *l. tutor 35. §. fin. ff. eod.* Idem dic, si aliunde, qui desert Juramentum, deferendi potestatem non habet *l. tutor cit. §. prodigus 1.* 3. Si qui semel detulit, & revocavit, denuo illud deferat *l. si quis 11. C. de reb. credit.* quia absurdum est redire ad hoc, cui renuntiandum putavit. 4. Si deferatur super facto alieno ignoto ei, cui Juramentum deferatur, ut quandoque sunt hæredes, tutores, curatores, procuratores &c. esset enim nimis grave ignorantibus --- sub alieni compendij emolumento, etiam perjurium anceps subire, ut dicitur *l. videamus 4. princ. ff. de in lit. jurand.* 5. Si is, cui deferatur, jam antè intentionem suam plenè probaverit testibus, aut alijs legitimis probationibus, vel ita probare eandem velit *c. sicut 2. de probat.* ubi dicitur ad Juramentum tunc solum recurrendum esse, cum aliæ probationes legitimæ

defecerint. 6. Denique si Judici, consideratis circumstantijs, visum fuerit liberare à Juramento eum, cui delatum est; nam ut bene advertit Engl. *hic n. 28.* res hæc plurimum ab arbitrio Judicis pendet: & hinc si viderit illum, qui recusat Juramentum, & paratus est alias probationes exhibere, esse virum honestæ famæ, bonæ conscientie, & fidei probatæ, poterit eum liberare à Juramento; at si ex conjecturis, & circumstantijs appareat Juramentum recusari solummodo protrahendæ litis causâ, & alias probationes exhiberi tantum ad palliandam falsitatem, poterit urgere Judex, ut Juramentum deponat is, cui delatum est.

Quæritur 4. in quibus causis deferri **32** Juramentum Judiciale possit? 1. in omni causa, quæ in Judicio proponi potest, prout colligitur ex *l. ait Prætor 3. §. quacunque 1. §. seq. ff. h. tit.* & docet Ummius *Process. Jud. D. 14. n. 36.* Pirh. *hic n. 39.* König *n. 69.* & alij. In ipsdẽ causis regulariter delatum etiam referri potest; nam hoc Juramento huic est proprium.

Excipitur tamen 1. in facto alieno; tunc enim si actor factum illud plenè probare non potest, & propterea in supplementum necessariæ probationis Juramentum parti colliganti dederat, non potest ista Juramentum sibi delatum referre, nec recusare, sed præstare illud debet, & si præstare renuat, cogi à Judice ad illud poterit, vel pro confessio habetur, prout sumitur ex *l. Marcellus 11. §. jurare 2. §. seq. ff. de act. rem. amot. & docet Abb. in c. fin. h. tit. n. 11.* Pirh. *hic n. 88.* Ratio est, quia tunc actor licitè recusat Juramentum sibi à reo relatum præstare ob periculum perjuri, si juraret de facto alieno, quod ponitur ipsi non satis notum, hoc ipso, quod probare illud plenè non possit. Casus hujusmodi esse potest, quo actor reperit e. g. in arca paterna Instrumentum debiti, quod plenam probationem non facit; nam eo casu si is debitori Juramentum dederat, cum is melius supponatur scire, quid debeat, quàm actor, qui debitum controversum non credit, Juramentum sibi ab actore delatum referre non permittitur.

Excipitur 2. in actione famosa, seu infamante v. g. furti clandestini; nam eo casu, si actor Juramentum reo dederat, non potest iste licitè illud referre, ut habetur *c. fin. cit. & notat ibidem Abb. n. 12.* Pirh. *n. 88. cit.* Ratio est, quia in ejusmodi causis reus plerumque melius scit veritatem, quàm Actor, sive Accusator, cum reo tanquam de facto proprio certò consistet, actor tanquam de facto alieno saepe non habeat certam scientiam: quo fit, ut bonâ conscientia relatum sibi Juramentum præstare nequeat, ne, ut in Exceptione præc. dixi, se periculo perjuri exponat. Procedit autem hoc solum, quando furtum est tale, de quo actor scientiam

tiam habere nequeat; nam si furtum non clandestinum, sed apertum sit, factum e.g. presente actore, ita, ut etiam ipse scientiam de furto habeat, eo casu etiam in actione famosa reus actori Juramentum referre potest, ut docent Abb. Pirh. l. *citt.*

Sed neque universaliter, & sine discrimine in actionibus famosis deferre semper Juramentum licet, sed distinguendum est, an criminaliter agatur de crimine famoso, an solum civiliter. Si criminaliter de crimine famoso agitur, in ijs causis Actor reo deferre Juramentum potest, in quibus licitum est transigere; quia Juramentum vim transactionis habet, saltem ita, ut praestito Juramento, Actor repelli debeat, quamvis alius postea de eodem crimine accusare, vel Judex procedere ex officio possit. Si civiliter de crimine famoso agitur, iterum distinguendum, an agat actor ad proprium interesse, an ad interesse plurium, vel totius Communitatis, quae dicitur Actio Popularis. Si primum, actor reo in actione famosa deferre Juramentum potest; si secundum, non potest l. 1. §. seqq. ff. de popular. Action. Abb. in c. *fin. cit. n. 13.* Pirh. *hic n. 93.*

34 Quæritur 5. quid requiratur, ut legitime deferatur Juramentum Judiciale? 1. requiritur, ut deferens habeat potestatem illud deferendi. 2. Ut deferatur coram competente Judice, qui ordinariè est Judex causæ, super qua Juramentum defertur, vel ejus Commissarius. 3. Ut Judex auctoritate sua delatum approbet. 4. Ut delatio fiat adversa parte, vel ejus Procuratore presente, nisi post legitimam citationem contumaciter non compareat. 5. Ut fiat de tali re, & in tali causa, in qua deferri possit. 6. Ut actor Juramentum deferens juvetur saltem aliquibus Præsumptionibus non levibus, & arbitrio Judicis æstimandis: quæ omnia patent ex hæcenus dictis.

35 Quæritur 6. quis sit Effectus Juramenti Judicialis? 1. alius est, quando delatum est, alius, quando praestitum. Delati effectus est, quod debeat praestari, vel referri secundum dicta n. 30. nisi is, cui delatum est, pro confessio haberi velit. Praestiti effectus complures sunt; nam 1. ex Juramento isto datur Actio, & Exceptio, ut omnes agnoscunt, Juratoria secundum aliquos Secundum alios judicati: utra verò re ipsa competat, parum interest hujus loci. 2. Ejus praestatio cedit pro probatione l. non erit §. dato 2. l. nam posteaquam 9. §. Jurejurando 1. l. sed si 11. §. fin. ff. h. t. 3. Eandem sequitur sententia condemnatoria, vel absolutoria Judicis l. jusjurandum 34. §. fin. ff. eod. tantæ firmitatis, ut appellari ab illa nequeat l. generaliter 12. §. sive autem 3. C. de Reb. credit. 4. causa Jurejurando sic decisa non retractatur per Instrumenta postea de novo reperta, nisi specialiter hoc excipiatur lege l. causa 1. C. eod., vel nisi consensu

ipforum litigantium occasione Instrumentorum de novo repertorum efficiatur, ut alia feratur sententia, per quam prior, quæ in rem judicatam transijt, rescindatur l. latam 1. C. quand. provocar. non est necess. Ratio est, quia Juramentum Judiciale non minus, ac Voluntarium speciem Transactionis habet, quæ regulariter per Instrumenta de novo reperta non rescinditur l. sub praetextu 19. C. de transact.

Extendunt hoc communiter DD. 36 etiam ad casum, quo is, cui delatum est Juramentum Judiciale, perjurium fecit; nam etiam hoc detecto, putant retractari sententiam ex illo latam non posse, nisi sub hac Legge delatum sit, vel per probationes in continenti paratas, quæ altiore indagine, vel longiorem dilationem non requirunt, is, contra quem juratum est, Juramenti falsitatem demonstrare paratus sit. Quod equidem de Juris rigore verum est, ut ex l. causa 1. C. de reb. credit. clarè satis colligitur, & procedit etiam in praxi, si dubium duntaxat perjurium sit. Ceterum æquitate spectata, ubi certum perjurium est, videtur retractari sententiam ex eo à Judice latam posse, cum dolum manifestum contineat, ex quo etiam rescindi Transactionis potest. Eodem modo intellige etiam ea, quæ supra n. 23. de Juramento Voluntario sunt dicta.

Quæritur 6. an Juramentum Judiciale, semel delatum, & acceptatum, à deferente revocari possit? Affirmant Ummius de Process. D. 14. th. 4. n. 28. & th. 11. n. 65. Setlerus tr. de Juram. l. 4. c. 6. n. 26. Haun. tom. 5. de J. §. J. tr. 4. n. 960. Zael. ff. h. t. n. 37. Fundantur 1. textual. si quis 11. C. de reb. credit. ibi: Si quis Jusjurandum intulerit, postea (ut pote sibi allegationibus abundanti) hoc revocaverit; & paulo post: Si quis autem Sacramentum intulerit; & hoc revocare maluerit, licere quidem ei hoc facere §. 2. Quia iniquum est, ut aliquis, altero invito, constituatur in causa propria simul arbiter, & testis: quod fieret, si revocari Juramentum delatum, & acceptatum non posset. 3. Quia Sacrilegio proximum est perjurijs aperire januam; aperiretur autem, si revocationi hoc casu locus non foret. 4. Quia in cæteris conventionibus, præsertim Judicium respicientibus, licet poenitere l. si convenerit 18. ff. de Jurisd.

Sed retinenda est negativa sententia, 38 quàm etiam defendunt Mascard. de Probat. vol. 2. concl. 959. n. 11. §. 12. Schneidev. in §. item si 11. Inst. de action. n. 79. §. seq. Barbol. in l. si quis cit. n. 3. Gilken ibid. n. 1. Brunner. n. 6. §. seqq. Carpzov. Jurisp. for. p. 1. const. 12. def. 4. Berlich. concl. pract. p. 1. concl. 32. n. 3. & novissimè R. P. Schmier process. Jud. c. 11. n. 161. aliq̄ue ab hoc *citt.* Ostenditur 1. ex communi regula, quod ea, quæ semel deliberatè placuerunt, nequeant ulterius displicere Reg. nemo 75. ff. & Reg. *semel*

semel 21. ac Reg. mutare 33. de R. J. in 6. præcipue in Judicijs, ubi, quæ semel maturo consilio peracta sunt, fiunt regulariter immutabilia, ne cum publico detrimento vel lites nimium protelentur, vel Judicia reddantur elusoria. 2. Quia in mutuis conventionibus, invita altera parte, non licet recedere l. sicut 5. C. de O. & A. atqui Juramenti Judicialis delatio vim conventionis habet; quia habet vim transactionis, ut dictum est n. 35. fin. 3. Quia per delationem Juramenti queritur acceptanti Jus illud referendi, vel præstandi, quod jus eidem invito auferri non debet l. id quod 11. ff. de R. J. ne quod tanquam maximum expediendum litium remedium à Jure inventum est, fomentum fiat earum dilatandarum, & vexandorum hominum.

Neque urgent Argumenta opposita. 39 Ad 1. l. siquis cit. intelligenda est, ubi iusta

causa revocandi adfuerit, qualis esse censetur, si deferens probationes in continenti paratas habeat; quod supponere in l. cit. videtur Imperator ibi, *Ut pote Allegationibus sibi abundantibus.* Ad 2. id sibi imputare deferens Juramentum debet, quod illud sponte detulerit, cum juxta regulam l. sicut cit. quæ ab initio sunt voluntaris, postmodum fiunt necessitatis. Ad 3. perjurio præcluditur sufficienter janua, quod deferenti Juramentum, si paratas, & abundantes probationes habeat, illud revocare permissum sit. Ad 4. textus l. si convenerit cit. potius confirmat nostram sententiam; quia ibi solum permittuntur adire alium Judicem, qui Jurisdictionem alieni in se prorogare voluerunt extra Judicium: cæterum si prorogatio facta sit in ipso Judicio, poenitendi potestas eisdem aperte negatur per l. consensisse 2. princ. & l. ubi acceptum 3. ff. de Judic.

S. IV.

De Jurejurando Necessario.

SUMMARIUM.

40. Quid sit Juramentum Necessarium?
41. A quo deferri possit?
42. An etiam à Judice, parte non petente?
43. Cui deferri possit?
44. 45. 46. Regule in hoc observandæ.
47. Cause, in quibus deferri potest: ubi excipiuntur criminales.
48. Quamvis agatur ad penam pecuniariam.
49. Famosæ.

50. Civiles ardæ.
51. Matrimoniales.
52. Aliæ, quæ liquidas probationes exigunt.
53. Requisita, ut legitime deferatur hoc Juramentum.
54. Quædam notanda.
55. Effectus hujus Juramenti delati.
56. 57. Præstiti.

40 Queritur I. quid sit Juramentum Necessarium? R. Juramentum Necessarium est, quod Judex, causâ cognitâ, ob inopiam probationis plenæ uni ex litigantibus desert. Ita quoad rem omnes.

Necessarium dicitur; tum quia necessariò defertur à Judice, qui, ne litem faciat suam, omittere illud non potest, si ita peratur à parte; tum quia delatum præstat necessariò, neque referri potest, aut recusari sine iusta causa urgente, nisi succumbere, & causâ cadere velit ille, cui defertur.

Differt à Voluntario, & Judiciali priùs explicatis; quia non ex voluntate partium, ut ista duo, sed à Judice vel ad instantiam partis, velex officio defertur ad indagandam veritatem.

Finis ejusdem est vel firmare intentionem jurantis aliàs non satis probatam, vel purgare conscientiam suspecti. Hinc duplex ejusdem est Species, Suppletorium, & Purgatorium. Suppletorium est, quod Judex defert parti, quæ semiplenè probavit, ut ejus adminiculo probatio compleatur. Purgatorium verò, quod Judex imponit ei, qui suspicionibus oneratus est, ad inde se pur-

gandum, & ostendendam innocentiam suam.

Queritur 2. à quo deferri possit hoc Juramentum? R. deferri potest à Judice tam Ordinario, quam Delegato; nam l. maximum 1. l. admonendi 31. ff. h. t. & l. in bonæ 3. l. generaliter 12. princ. C. de reb. credit. loquuntur generaliter. Idem dicendum videtur de Arbitro; nam arbitria ad formam Judicij redacta sunt l. compromissum 1. ff. de recept. qui arbitr. Barb. in c. 32. h. t. n. 1. Zoel. hic n. 31. König n. 77.

Porro deferre Juramentum hoc Judex potest non solum ad instantiam partis, sed etiam ex officio, parte non petente, si ita expedire, & æquum esse Judex putaverit, ut cum probabiliori defendit Abb. in c. fin. S. sanè n. 15. h. tit. Barbosi in c. 32. eod. n. 3. Gaill. l. 1. obs. 108. n. 4. Mascard. concl. 958. n. 47. Haun. tom. 5. de Jur. & Just. tr. 4. n. 1014. Pirh. hic n. 98. König n. 78. Ratio est, quia Judex cuncta rimari, & pro veritate eruenda modis omnibus laborare debet. can. judicantem 11. caus. 30. q. 5. l. Judices 9. C. de Judic. & quodcumque æquitas postulat, interrogare litigantes in Judicio potest